

ССР Союзса Констітуція проектының
СТАЛІН жортлон дақлад. (продолжение.)

Оз поч тајо слука куза ће уекбданын тод вы-
лб Гогол „Мјортвыје душімо“ Пелагеја юіма дворо-
вей „нылкаас“. Cljö, кычі віталб Гогол, бостең
кыңқб петкбданын Чічіков күчер Geilfanы туј, но,
ез куж торјбдны тујлмо веекыдаадор боксö шујга-
ллардор боксомс da, ұзгоіс da веекаліс лбомыттом по-
ложенијеобщ. Коло прізмајтын, мәж полской газетасыно
мілан крілікјас, најо став амбиджя вылб візәйттөр ве-
жб ез маә мунны „Мјортвыје душімо“ дворовбр
„нылка“ Пелагеја веңжортан уроверенмо. (Аплодіс-
ментјас.) Уокбданындык тодымад, күчер Geil-
fan аззиң коланаён відны Пелагејаас веекыдаас da
шујгабс сораламыю, сыйы шубомбы: „Ек те, оöдкока...
он тод, көні веекыдаувы, көні шујгавыв“. Меным
каждтчо, мый коліс еокб таң-жо відны міланын же-
оуо крілікјасос, наль шубомбы: ек ті, горе-крілікјас...
он тодо, көні веекыдаувы, көні шујгавыв. (Куза
тұжалаана аплодісментјас).

Медбөрмө, крілікласлың ишта біті группа. Вод-
жылдық группаыс-кө мүжіді Конституціяның проект-
сі рабочој класс діктатураға откажітбіші, то та-
жы группа мүжіді сійсі, мәдәрә, сымыс, мың проект
нінбіз оз вәж СССР-са өнімі положеніемін, мың сійсі
вөртөдтөг көлб рабочој классның діктатура, оз ләз
політическоЯ партияласмы свободада вынаса көлб
Джылжа всеокдаан положеніесі коммунистіас партия-
лық СССР-ын. Такад щоң крілікласлың таңб группа-
ның амдағы, мың СССР-ың партияласмы свободада абу-
томуаң ем демократизміңе поздыяссі торкай врізнак.

Мем аюу прізнајты, мы] вым Коновітуцијалбы проект абылымынан колб рабочой класс ыкта-
туралың режимы, сің-жо қызы вектөр колб бија ве-
кобдан положеніє коммунистической партіялыю СССР-
ын. (Бурий аллофісментјас.) Уважаємбј крілк-
јас-кө тајёс алдаңы Коновітуција проекттың тыр-
мысторјөн, то позб сомын жалтыштың та йы-
лым. А мі большевікјас, алдаңам тајёс Коновітуција
проект достоінствоын. (Бурий аллофісментјас.)

Бөстин-кө разајій пољітіческој партияласы свобода жыныс, то мі күттүшім таңи кеуна мәджік візіндаасыс. Партия ем классадың жүкөн, сыйлон азынның жүкөн. Некесмын партия, а сіз-кө іншіліктердең свободада вермас аның сомын сәштім общинномын, көнін ембіл аятуаның классасы, коджасадың інтересінен да мірітіптімді, көнін ембіл, шұзы, капиталістік да рабочій, помешшілік да крестьана, кулак да беднота да с. в. Но СССР-ын абынның сөсса тәштім классасы, кынғы капиталістік, помешшілік, кулак да с. в. СССР-ын ем сомындық класс, рабочій да крестьана, коджасадың інтересінен да сомын абу враждебійді, а мәдаро—дружественнейді. Сіз-кө, СССР-ын абу подулың некесмын партия существујтбала, а сіз-кө і тајі партияласы свободада. СССР-ын ем подұын сомындық партиялары, коммунистыческобіл партиялары. СССР-ын, вермас существујткы сомындық партия—коммунистіасада партия, коди поетік да поемді, дөржі рабочій аласын да крестьанадың інтересінен. А мың сілбі озекі міндеттік дөржі тајі классасын інтересінен, таңың өдөркі вермас аның күштімдік сөмінен тибім. (Бурноб) аплодіментіас.)

Горжітбен демократия ғылымы. Но мың сійдемократиясы? Фемократия капиталистикебінде наласын, кінді ембес анатагонистикебінде классын, медбрын, ем қыналасы демократия, озыр ешажыкласы демократия. Фемократия СССР-ын, мәдәни, ем ужалыгасы демократия, мәденин-кө, ставлы демократия. Но таыс петі, мың демократизмадан подувласыс торғасының из СССР виыл Коновитуција проектін, а буржуазвій коновитуција жасаң. Со мың вбсна ме мәнделе, мың СССР-дін Коновитуција ем мірын үйінде пәнбұзас демократической коновитуција.

Тәзі судалғы деломы СССР-са виғы Консиституция проектің буржуазвөй крізікүйтімкөд.

W

Конституција проекта вештостомјача содржинија.

Вужам Конституција проектō нескöдомјас да содтöдјас јылыс вопросо, кодјасоे ветісны гражданајас проекто став народын обсуж-
дајтігбы.

Конституција проектсо став народои обсуждайтоМ се ти, кызы тодам, вељуна веокбдомјас да содтодјас, најоc ставсо публикујтобра сбветекој печатын. Веокбдомјас унаоікаслун вѣснаис да налди ћебткоф дои вѣснаис коліс еоко најоc Јукны, ме ногди, кујим категорија вѣлб.

Бескодомјас первојја категоријало н аслыс-
пблеслуныс сыын, мыј најо висталоны оз Кон-
ституција вопросјас јылыс, а вогд лоан законо-
дателној органјас быдлунја закононодателној уж

вопросјас јылыс. Страховаңіелбі торја вопросјас, колхознбі строїтельстволбн өткымын вопросјас, промышленнбі строїтельстволбн өткымын вопросјас, фінансовбі уж вопросјас,— ташдомбс темајасыс тајб вesködöмjасыслон. Тыдало, тајб вesködöмjасыслон авторјасы асныс ез гёгёрвоны Конституционнбі вопросјас да быдлунја законодательство вопросјас костыс торжаломсб. Буреш та вёсна најз льоны пыртны Конституција біз пою бүнжын законјас, фелосб сый вайбдомон, медым портыны Конституцијасб законјас свод кодб. Но конституцијаид абу законјаслын свод. Конституција ем основнбі закон, і сёмын основнбі закон. Конституција оз ісклучајт, а предполагајт вәрділоан законодательнбі жорганјаслыс пыр мунан законодательнбі ужесб. Конституција сетб юрліфескбі по дув ташдом органјас вәрділоан законодательнбі ужыслы. Та вёсна ташдом сама вesködöмjасыслон содтодјасыс, көфјасыслон абу вeskыл отношенијес Конституцијалы, коло лоны, ме ноғон, ыстомаабе странаса вәрділоан законодательнбі органјасб.

Мöд категоријаас колö откегитны сещом
векöдöмjac да codtödjas, kodjas зилöны пыт-
ны Конституцијаö историкескоj справкајаслыс
елементjas лibö фекларацијалыс елементjas
сы јылыс, миј ишта ез-на шедöd Сöветскоj
власт да миј сылы колö шедödны возöвылö.
Пасыны Конституцијаын, күшом гöкыдлунијас
вениси уна војас чöжби партїя, рабочой класс
да став ужалысјас социализм победа вöсна ты-
шын; индины Конституцијаын сöветскоj движе-
ниелыс медбörja целсö, мöдногон-кö полнöj
коммунистической общищество стрöйтöм,—та-
щомöс темајасыс тајö текöдöмjasыслöн, kod-
jas emöс уна вариацијајасын. Ме чајта, миј та-
щом текöдöмjaccö да codtödjjaccö ciž-жö колö
вештыны бокö, кызi Конституција diño тек-
кыд отношенијеöс куттöмјасöс. Конституција
ем, ciž шедödомторjaccö, kodjasöс шедödö-
ма-нии да обеспечитöма-ни, регистриутöм да
законодательноја закрепитöм. Mi-кö огö кöсю
торкны Конституцијалыс тајö основноj харак-
терсö, мијанлы оз ков ciјöс тыртны важ јы-
лыс историкескоj справкајасöн лibö СССР-са
ужалысјаслон возö лоан завоеванајејас јылыс
фекларацијајасöн. Тајö фелöыслы мијан emöс
мукöд туjjac да мукöд документjas.

Медбөрын, којмод категоријао коло отне-
ситни се џом бескодомјас да содтодјас, код-
јаслон ем бескыд отношење Конституција про-
ект динђо.

Тајо категоријаса бескөдөмјасыслой ыжыдъжык јукöныс күтöpedakционнöй сам. Та вöсна најбс поыцсетни ескö тајо Сjезд Pedakционнöй комissijab, kodöc, ме чајта, лöсöдаç Сjезд, сылы выл Конституција тексталыс окончательнöй pedakцијасö лöсöдны поручитомон.

Бостны-кө којмөд категоријаса мукбод веќ-
кодомјассо, то најо кутони јона ыжыджаңк
төдчанлун, да на јылыс ковмас, ме ногон,
шуны тани иекымын кыв.

1) Медвөг Конституција проект первоја ставјао веќкодомјас јылыс. Ем тој веќкодом. Откјас возјоны „рабочојјаслён да крестаналён гоуударство“ кывјас пыфти шуны: „ужалыс-јозлён гоуударство“. Модјас возјоны „рабочојјаслён да крестаналён гоуударство“ кывјас динё софтины: „да ужалыс интеллигентија-лон“. Којмодјас возјоны „рабочојјаслён да крестаналён гоуударство“ кывјас пыфти шуны: „СССР терріторіја вылын олыс став расајас-лон да националностјаслён гоуударство“. Но-јодјас возјоны „крестана“ кывсб вежи „кол-хознијакас“ кывјон либо кывјасон: „социалистичкој візмуовмбосын ужалыс-јозлён“.

Коло-о прімітны таёж вскодомјассо? Ме
чајта, мыј оз ков.

Мыј јылыс вістало Констітуција проектлён первоја статјаыс? Сіjо вістало съветскoj общество классобўj состав јылыс. Вермам-о мi, маркесітjas, мунны бокыті Констітуцијаын мijan общество классобўj состав јылыс вопросыс? Огo, огo вермo. Съветскoj общество, кызi тодам состоiт o кык клас-сыс, рабочобўjасы да крестанаыс. Констітуција проектлён первоја статјаыс та јылыс буреш вістало. Сізко, Констітуција проектлён пер-воја статјаыс лучкi петкодло мijan общество-ыс классовбўj составсо. Вермасны юавны: а уж-ыс інтеллігенција? Интеллігенција некор ез вёв даj оз вермы лоны классон,—сіjо, волi i коло прослоjkойн, кодi рекрутiруjtо асыс шлен-

(ПРОДОЛЖЕНИЕ.)

кадо інтеллігенція рекрутірујтліс ассыс шленжассо дворана півстыс, буржуазія півстыс, мыжко мында крестана півстыс да сомын неуна рабочојас півстыс. Міян советској кадо інтеллігенція рекрутірујтб ассыс шленжассо медгассо рабочојас да крестана півстыс. Но кот кызі сійә ез рекрутірујтчы да кот күшем характер сійә ез кут, інтеллігенція век жо ем прослојка, а абу класс.

Оз-б тајб торјыс топод праваяссб ужадыс інтеллігенцијалыс? Ңекүшфма! Конституција проектлён первоја статјаис вістадл оз съветскбј общществоса уна сікас слојлас праваяас јылыс, а сій общиществоса классовбј сосстав јывсыс. Съветскбј общществоса уна сікас слојласлён праваяас јылыс, си лыбын ужалыс інтеллігенција праваяас јылыс, віставбсо медса-с Конституција проект dacod da dacotikod главајасын. Тајб главајассыс тыдало, мыј рабочойяс, крестана да ужалыс інтеллігенција зік откодбс праваяаснас странаса хозяйственнбј, політическбј, общщественнбј да культурнбј олом став јукодјасын. Сікб, ужалыс інтеллігенцијалыс праваяассб топодом јылыс сорныыс оз вермы і лоны.

Тајо-жо коло шуны СССР составо пырыс нацијајас да расајајас Јылыс. Конституција проект мөд главаин шубома ћиң, мыј СССР емсвободној сојуз ёткод праваа нацијајаслон. Сулало-б мөдис каэтывы тајб формуласо Конституција проект первојја статјаин, коді вістало оз сөветскोј общществоса національној состав Јылыс, а сіјо классовој составлыс? Гөгөрвоана, мыј оз сулав. Бостык-ко СССР составо пырыс нацијајас да расајајас правајајас Јылыс, то та Јылыс віставсо Конституција проект мөддөд, дадоид да дадәткіод главајасын. Сіјо главајассыс тыдало, мыј СССР-са націјајас да расајајас пользујтчоны ёткод правајајсон странаса став хозяйствений, політическој, общществений да културной олём став үкіджасын. Сізко, оз вермы і лоны сорныс національној правајајас топодом Јылыс.

2) Вөздү мунд бескөддөм Конституција проект 17-д статјад. Бескөддөмс сын, мың возжоны әкім шыбытны Конституција проектыс 17-д статјасы, коди вігталад Союзной республикаласлы СССР-ың свободнөј петны право колом жылсы. Мене чайта, мың тајо вөзжомыс абу всекінд да сы вөсна оз вермы лоны прімітіма Съездін СССР ем доброволъй союз беркод праваа Союзной республикааслон. Шыбытны Конституцијаыс статја СССР-ың свободнөј петан право жылсы,—лоб тајо соужыслыг доброволъй самсө торкөм. Вермам-бі мунны тајо вөсков вылас? Мене чайта, мың оғвермбі дай нее долженес мунны тајо вөсков вылас. Шуоны, мың СССР-ын абу қытак республіка, коди ескі көсіп петны СССР составыс, мың та вөсна 17-д статја оз күт практической төдчанлуи. Мың мілан абы бесіг республика, коди ескі көсіп петны СССР составыс, тајо, ферт, збыл. Но татыс іекущома оз пет, мың міланлы оз көв гіжны Конституцијаын Союзной республикааслыг СССР-ын,

(Продолжение с 3-й лист боксы.)

ССР Союзса Конституција проектыны

СТАДІН йортлөн ДОКЛАД.

(ПРОДОЛЖЕНИЕ.)

свободы петом выло правосо. СССР-ын сіз-жө абу сеңбім Союзның Республика, көді ескөн көсіп мәдді Союзның Республикасы. Но татыс ңекүшті оз пет, мың ССР Конституцијасын колданы шыбытдома Союзның Республикаласын откөп правајас жылыс висталыс статя.

3) Водо ем вөзжом содтыны Конституција проектын мәдді главасо выль ставяйн, кодлон пышкөсін лоо сын, мың автономије советской социалистической республикаас хожајственнөй да културнөй развијеи колана уровень да волм мысты вермасны лоны преобразујтобаас союзның советской социалистической республикаасо. Позо-б прімітны ташом вөзжомс? Мы чајта, мың оз ков тајес прімітны. Сійо абу вeskыд не сомын аслас пышкөс боксаныс, но і аслас мотівјас боксаныс. Оз поз мотівірујтны автономије республикаасо союзның республикаас разрадо вуждомс? најо хожајственнөй да културнөй сөвмөмн, сіз-жө кыз оз поз мотівірујтны сійо лібб мәдді республикаас автономије республикаас лыд бокломс сійо хожајственнөй да културнөй борд бокломн. Тајо ескөн волі ез маркоистской, ез ленинской подход. Татарской Республика, шуам, коло автономијон, а Казахской Республика лоо союзнојон, но тајо нөшта оз-на ло, мың Казахской Республика културнөй да хожајственнөй развије візодлас боксан сулало вылынжык Татарской Республикаас. Фелюс буреш мәдапо. Тајес-жө коло шуны, например, Немцев Поволжья Автономије Республика жылыс да Киргизской Союзның Республика жылыс, кодјас пышкөс первојаас култура да овмөс боксан сулало вылынжык мөдесис, көт і коло автономије республикаон.

Күшмөс сійо прізнакасыс, кодјаслон емлұныс сето подув автономије республикаасо союзноје республикаас разрадо вуждом выло?

Најо, тајо прізнакасыс, — кујим.

Отік-кө, колана, медым республика волі окраинијон, кодес абу қышалома быд боксан СССР терріторијаон. Мыјла? Сы вөсна, мың союзноје республика сајын-кө коло ССР Союзын петан право, то коло, медым союзнојон лоом тајо республикааслын волі почанлун логіческое да збыл выло сувтодны вопрос сыон СССР-ын петом жылыс. А ташом вопросо вермас сувтодны сомын сеңбім республика, коди, шуам, орчак күшмөк иногранноје гоударствоо. Но СССР абу ёдініје национальноје гоударство. СССР, кыз мі төдам, ем унанациональноје гоударство. Мілан ем верховије орган, көні представітому общије интересаас СССР-са став ужалыс јөзлыс на ю национальностын завіттөр. Тајо—Союзлон Собет. Но СССР-са национальностаслон общије интересаас кынчыс емдес нөшта асланыс торја, аслыспөлөс интересаас, кодјас јігчомаас најо национальноје особенностиаскөд. Позо-б пыфди не пуктыны тајо аслыспөлөс интересаас? Оз, оз поз. Коло ё специалноје верховије орган, коди медескө төдчөдіс буроштајо аслыспөлөс интересаас? Кывшуттөр коло. Оз вермас лоны сомненије, мың ташом орган-тогыс оз поз ескө волі вeskодлыны ташом унанациональноје гоударствоон, кыз СССР. Ташом органын ем мәдді палата, СССР-са национальностлон Собет.

Ыстысонаи європейской да amerikan ской гоударствоаасса парламентской истории выло, ыстысонаи си выло, мың қык-палатаа система тајо странаасас сетьс сомын мінусјас, мың мәдді палатаыс векжык пөрө реакція центр да водо муномлы паныда тормозо. Ставыс тајо вернө. Но тајо муно си вөсна, мың тајо странаасас палатаас абу равенствоис. Кыз төдам, мәдді палатаылы оз шоча сетьні правааас первоја дорсыс унжык, да сесса, кызі правіл, мәдді палатаыс котыр-

омөлжыка отчукөрын кызвыннас. Бостны, шуам Крымской Автономной Республикас. Сійо ем окраиной Республика, но тајо Республикаас, крымской татара абу унжыкыс, мәдапо,—најо сені ещажыкыс. Сіз-кө, волі ескөн не вeskыдөн да не логичнөй вуждомы Крымской Республикас разрадо.

Којмәд-кө, колана, мед республикаас волі ез зев ічет аслас јөзлид сертіс, медым сені волі јөзыс, шуам, ез ещажык, а унжык көт-кін міллоныс. Мыјла? Сы вөсна, мың волі ескө не вeskыдөн чајты. Мың ічетік советской республика, кодлон еша јөз да ңеңжыд армия, верміс артавны ңезавісіміж гоударственнөй олөм выло. Өдвако позо сомневајтчыны, мың імперіалістической хішшікјас өдіјо ескө бостіны сійос асланыс кіјас. Ме думајта, мың абу-кө тајо кујім объектівнөй пріз нақыс, волі ескө не вeskыдөн өніја історической моменте сувтодны вопрос сійо лібб тајо автономије республикаас союзноје республикаас разрадо вуждом жылыс.

4) Водо вөзжоны кірігны 22-д, 23-д, 24-д, 25-д, 26-д, 27-д, 28-д да 29-д статјаасыс союзноје республикаасо крајјас да областјас выло адміністратівно-терріторіалнөй јуклом жылыс подробнөй перечислење. Ме думајта, мың тајо предложеніе сіз-жө абу прімітана. СССР-ын емдес јөз, кодјас зев рафетоны ңекүшома мұзлытог вылыс-вылпөв шоравын крајјас да областјас, і вајоны тајон путаніца да ужын неувереност. Конституција проект лөсөдө ташом јөзыслы көртвом. И тајо зев бур си вөсна, мың тані, кыз і уналаын мүкөдлаын, требујтс мілан уверенностлон атмосфера, требујтс стабілность, ясност.

5) Вітод вeskодом інмө 33-д статја. Лыддоны, мың абу колана лөсөдны кык палата да вөзжоны бирюдны национальностасы Собет. Ме думајта, мың тајо вeskодомыс сіз-жө ңеправілнөй. Оті-палатаа система волі ескө буржык қык-палатаа системаыс, СССР-кө волі ескө ёдініје национальноје гоударствоон. Но СССР абу ёдініје национальноје гоударство. СССР, кыз мі төдам, ем унанациональноје гоударство. Мілан ем верховије орган, көні представітому общије интересаас СССР-са став ужалыс јөзлыс на ю национальностын завіттөр. Тајо—Союзлон Собет. Но СССР-са национальностаслон общије интересаас кынчыс емдес нөшта асланыс торја, аслыспөлөс интересаас, кодјас јігчомаас најо национальноје особенностиаскөд. Позо-б пыфди не пуктыны тајо аслыспөлөс интересаас? Оз, оз поз. Коло ё специалноје верховије орган, коди медескө төдчөдіс буроштајо аслыспөлөс интересаас? Кывшуттөр коло. Оз вермас лоны сомненије, мың ташом орган-тогыс оз поз ескө волі вeskодлыны ташом унанациональноје гоударствоон, кыз СССР. Ташом органын ем мәдді палата, СССР-са национальностлон Собет.

Ыстысонаи європейской да amerikan ской гоударствоаасса парламентской истории выло, ыстысонаи си выло, мың қык-палатаа система тајо странаасас сетьс сомын мінусјас, мың мәдді палатаыс векжык пөрө реакція центр да водо муномлы паныда тормозо. Ставыс тајо вернө. Но тајо муно си вөсна, мың тајо странаасас палатаас абу равенствоис. Кыз төдам, мәдді палатаылы оз шоча сетьні правааас первоја дорсыс унжык, да сесса, кызі правіл, мәдді палатаыс котыр-

тсө оз демократической ногон, оз шо-ча сыйыс шленјассо вывсан назначітөмөн. Ніёті сомневајтчытөг, тајо мінусјасыс оз лоны, палатаас костын равенство да мәдді палатаас котырты сіз-жө демократической кызі і первојасо.

6) Водо вөзжоны Конституција проекто содтод, коди требујтө кыкнан палата-са шленјасыс лыдес откөдалом. Ме думајта, мың тајо предложеніес позо волі ескө прімітны. Тајо, ме ногон, сето յави-нөй політической плюсјас, си вөсна, мың төдчөдө палатаасыс равенствосо.

7) Водо муно Конституција проекто содтод, код серті вөзжиссо Національностас Собето депутатас боржыны сіз-жө, кызі і Союзса Собето, вeskыдајасон боржысомон. Ме думајта, мың тајо предложеніес сіз-жө позо волі ескө прімітны. Ферт, сійо вәрмас вөчны боржысігөн күшомсуро технической ңеудобствојас. Но си пыфди сійо сетас ыжыд політической выигрыш си вөсна, мың сійо должен кыпдны авторитетсо Національностас Собетлы.

8) Водо муно содтод 40-од статја дин, код серті вөзжиссо сетны Верховије Собетса Презідіумы право іздавајтны временнөй законодательнөй актјас. Ме думајта, мың тајо содтодыс ңевескыд і оз вермас лоны прімітома Сјездон. Коло, медбөрын, помавын-кін сійо положеніенас, кор законодательствујтө оз өті күшомкө орган, а уна органјас. Тајо положеніес паныд муно законјас стабілность прінципы. А законјаслон стабілностьс өні міланы коло юнжыка быд кадын дорыс. Законодательнөй власт СССР-ын вермас олөмпö портсыны сомын өті органон, СССР-са Верховије Собетон.

9) Водо вөзжоны содтод Конституција проект 48-од статјао, код серті требујтёны, медым ССР Союз Верховије Собет Презідіумса председател боржысис ез СССР-са Верховије Собетон, а странаса став јөзөн. Ме думајта, мың тајо содтодыс абу вeskыд си вөсна, мың тајо оз лөсав мілан Конституција пышкөслы. Мілан Конституција система серті СССР-ын оз вермас лоны Верховије Собеткөд отмоз став јөзөн боржом ёдінолічнөй президент, коди ескө верміс противопоставлятны ассо Верховије Собетлы. Президент СССР-ын коллегијалнөй,—тајо Верховије Собетлон Презідіум, кытчо пырощы і Верховије Собет презідіум, а председател, коди боржыссо оз став јөзөн,—а Верховије Собетон да подотчотнөй Верховије Собетлы. Историјалон опытыс петкөдлө, мың верховије органјаслон ташом сікас течасногыс ем медса демократической, коди гарантірујт странаас ковтөм случајностасыс.

10) Водо муно вeskодом сійо-жө 48-од статјао. Сені шусо СССР-са Верховије Собет Презідіумын председателюс вежкысасыс лыдес содтыны дасотікөз, си могыс, медым быд Союзноје Республикасан волі председателюс өті вежкыс. Ме думајта, мың тајо вeskодомс позо ескө волі прімітны си вөсна, мың тајо бурмөдө делөс да вермас сомын юнмөдны СССР-са Верховије Собет Презідіумыс авторитетсо.

11) Водо муно вeskодом 77-од статјао. Сійо требујтө выль общесоюзној народнөй комиссариат—Обороније Промышленност кузга Наркомат котыртом. Ме думајта, мың тајо вeskодомс сіз-жө коло

(Продолженіес 4-д лист бокын.)

ССР СОЮЗСА КОНСТИТУЦІЯ ПРОЕКТ ІІІ

I. В. СТАЛІН ЙОРТЛОН ДОКЛАД.

(ПОМ)

ескі прімітны (аплоісментјас), сывбесна, мыж воіс-нін сы выліо кад, медым торжодны міянлыс обронній промышленност да сенны сылы колана наркоматскій оформлениі. Менкажітчо, мыж таё верміс ескі сомын бурмодны міян странаас дөржан фелдсб.

12) Веңгі мунб веңкодом Конституція проект 124-од ставіаё, коді требујтоб сіїде венны сы боксан, медым запретітим нубдны ремігіанб обраджас. Мендумаіта, мыж таё веңкодомсб прімітны оз поч, сывбесна, мыж сіїб оз лобас міян Конституція пышкескод.

13) Медбөрын, ишта ёті веңкодом, кодлон ем юнжыка лібб омбельжыка сущштвенній характер. Мендумаіта Конституція проект 135-од ставіаё веңкодом йылы. Сіїб веңгі мішітнім боржысан праваасын ремігіанб күлтесі служітемітас, веңлім белогвардејејас, став важ јозес да јозес, кодіас оз заңімаітчыны обищепомезній ужён, лібо кот-нін—таё жаңегоріласа јозысль боржысан праваасын, налы сомын пассивіді боржысан праваас сөтімін, мәдногон-кі право боржыны, но не лоны боржоміасын. Мендумаіта, мыж таё веңкодомсб сії-жо прімітны оз поч. Сөветскій власт мішітес боржысан праваасын юетрудібій да эксплоататорской елементіас сеек веңкодом, а временно, ізвестно, каджоласт. Веңгі кад, кор таё елементіас нудісны народы паныд открытой воіна да мунісны паныд сөветскій законіасы. Нажіс боржысан праваасын мішітім юлы сөветскій закон таё паныд мунімсылы веңлі Сөветскій властеан воча кылён. Сесеан ез еша кад көл. Колдом каджоласт нас мі шедодім сіїс, мыж эксплоататорской классіас сирібома, а Сөветскій власт доіс қекодін вермітім вынін. Ез-о во-нін кад, вылпів відлавны таё законс? Мендумаіта, мыж воіс кад. Шүйні, мыж таё әпасні сы веңсна, мыж вермасы оујыны странаса верховній органіас Сөветскій властам враждебній елементіас, кодоуројас веңлім белогвардејејас, кулакіас, попіас побєтес да с. в. Но мыжс-ніо ескі сені повнымы? Көнініасын повны, веңгі не ветамны. (Залын гажа шығом, бурній аплоісментјас.) Орикб, абу став веңлім кулакіас, белогвардејејас лібб попіас враждебній Сөветскій власты. Мәд-кі, көнкі-кі народ і боржас враждебній јозес, то таё кутас петкодлыны тырвыј, мыж міян агітационній ужыд вывті омоля пуктіма, і мі ферт, заслуживајтам ташдом позорс, міян агітационній уж-кі кутас мунны большевистскія, то народы аслас верховній органіас оз лең враждебній јозес. Сіїк, колд ужавны, а не қарғыны (бурній аплоісментјас), колд ужавны, а не віччыны сіїс, мыж ставес лоо дастомін сөтіма адміністратівній распораженіејасон. Ленін ишта 1919-од воін-на шуліс, мыж абу ылны сіїо кадыс, кор Сөветскій власт азда польевній пыртын веобишшій боржысан права қекушом ограңічіејаст. Бөйтө төдвыланы: қекушом ограңічіејаст. Тајес сіїб шуліс сіїо кадас, кор іностранній воінній інтервенцијас абу-на веңлі міквідірутіма, а міян промышленност да візму овміс веңліны вывті омоля положеніеын. Сіїб кадаңыс комі 17 во-нін. Абу-о кад-нін, йортіас, олбом піртін Ленінлік індіс? Мендумаіта, мыж кад.

Се мыж шуліс Ленін 1919-д зеңні

РКП(б) программа проект" ныма аслас тіжідін. Разрешітб лыддыны:

"Медым ез лоны преходашшій історической надобностас іевескыда обобщітіміас, Р. К. П. должен раз-яснајти ужалю јза массааслы, мыж гражданајасын күшом-кі јукон боржысан праваасын мішітім кесу-щома оз імы Сөветскій республика-ын, кызі таё веңлі унжык буржу-азно-демократіческій республика-ын, опређелениі разрада гражда-најасы, кодіас сеекежланыс јаб-дома праваастомін, а інмі сомын эксплоататорасы, сомын налы, кодіас социалістіческій Сөветскій рес-публикаса законіасы паныд асыныс эксплоататорской положеніїеніс от-стаівајтімін, капитализмістіческій от-ношењејас сохранітімін упорству-тіні. Сіїк-кі, Сөветскій республика-ын, өтарсан, социалім лунно-лун-юнімкід щоң, да сешіміаслон лы-дыс чіномкід щоң, кодіаслон објек-тівідім пәннан көлчыны экспло-ататорон мібі сохранітіні капита-лизмістіческій от-ношењејас, төдомы чінд боржысан праваасын мішітіміаслон прочентыс. Өдівако оні Ресіліяни таё прочентыс ыжыдышкык кык, күім про-чентыс. Мәдарсан, медга матыса, ка-до өртсіса нашествие бирідом да экспропріаторасы экспропрірутім ештідом вермас, ізвестно, условіе-јас дырі, лісідомы положеніе, кор пролетарскій государственности власт боржас эксплоататорасын веңсаб-дом сіїс підстан мукід способіас да пыр-тас веобишшій боржысан право қекушом ограңічіејаст. (Ленін, XXIV т., 94 містбок. Партиядатлон іадаңыже. 1935-д во.)

Жаңітчо, гүгірвоана.

Таңі судало фелдіс ССР Конституція проект веңкодоміаскод да содтід-жаскод.

VI.

ССР ВЫЛІ КОНСТИТУЦІЈАЛОН ТӨДЧАНЛУН.

Став народін пішті 5 төлью чок об-сұмдајтім резултатіас серілі поезд чајтны, мыж Конституціялыш проектіс, таё Сіездін лоо одобрітім. (Бурній аплоісментіас, кодіас вуждны овација. Зал сувті.)

Некымын лун мыны Сөветскій Со-юзлін лоо вылі социалістіческій Конституція, кодіс строітіма раъвернутоі социалістіческій демократізм подувјас вылын.

Таё лоо історіческій документ, коді престоја да женінда, пішті протоколіній оғылён, вістало ССР-ын социалізм победа фактіас юлыс, ССР-са ужалю јоз-бін капитализмістіческій рабствоис мездмом фактіас юлыс, ССР-ын раъвернутоі, помізыс последовательній демократіалон победа фактіас юлыс.

Таё лоо документ, коді вістало си-юлыс, мыж сіїс, мыж юлыс мечтаітлісны даівек на мечтаітін уна міллон чест-ній јоз капитализмістіческій странаасын, ССР-ын піртіма-нін олбом. (Бурній аплоісментіас.)

Таё лоо документ, коді вістало си-юлыс, мыж сіїс, мыж піртіма олбом ССР-ын, тырвыј вермас лоны піртіма олбом і мукід странаасын. (Бурній аплоісментіас.)

Но тано петі, мыж ССР-са вылі Конституціялон международній төдчан-лунные өфзако вермас лоны пересеңітіма.

Оні, кор фашізмілон гудыр гыыс сөлало рабочой класы социалістіческій двіженьїесі да гудралб қајткод цівілізо-ванній мірса медбур јөзлью демократіческій зілбомжасс, ССР-лын выл Конституціялыш лоас фашізмлы паныда обви-тельній актін, коді вістало си юлыс, мыж социалізм да демократія жепобедімісіс. (Аплоісментіас.) ССР-лын выл Конституція лоо моральй отебігін да реальній вынсодтідін ставыслы налы, кодіас нуб-домы бын тыш фашістскій варварством паныд. (Бурній аплоісментіас.)

Нешта ыжыдышк төдчанлун күт ССР-лын выл Конституція ССР-са на-подіасы. Капіталістіческій странааса народіасы-кі ССР-лын Конституція пондае күтні дејствіејас программалы төдчанлун, то ССР-са народіасы сіїб күті најо тыш ітоглы төдчанлун, человечествоис мездан фронт вылын најо победајас ітоглы төдчанлун. Тыш нубдан да мішениејасату пройдітім борын прі-јатні даівідім імейтіні асыд Конституція, коді вістало міян победајаслон плодіас юлыс. Пріјатні даівідім төдні, мыж веңсна тышкасісны міян јоз да кызі најо шедодісны всемірно-історіческій победас. Пріјатні даівідім төдні, мыж міян јоздан зең уна кітім вірыс ез вош вең, мыж сіїо жетіс асыс результатіас. (Күла ынужадана аплоісментіас.) Таё во-оружајто суховні міянлыо рабочой клас-сос, міянлыо крестанствоис, міянлыо ужалыс інтелігенцијаис. Таё жётко веңда кыпіді законній гордостыс чувство. Таё жонмоді еском ас выніасо да мобілізіті коммунизміло выл победајас шедодім веңсна выл тыш выл. (Бурній ова-ција, став залыс сувті, гымалана "ура", ставлди гордоміас: "Мед олас Сталін йорт!" Сіезд, сувтімін, выл "Інтернаціонал". "Ін-тернаціонал" вылбом борын бара заво-ітчоб овација. Гордоміас "ура!" "Мед олас міян вожа Сталін йорт!")

Төпложод "Комсомол" мектеб строітам Выл Төпложод

Савінборса Сталін кіма колхозній соб-

раные вылын сорнітісны Іспанскій фашіст-скій міжежыккасон, сбетскій төпложод "Ком-сомол" взорвітім юлыс. Колхознікјас воз-мушајтічоны наглой фашістскій бандітскій дејствіејасын, да короны Сөветскій правитель-ствоис прімітны решітіній мерајас сөветскій суднојас вылбом усласомы.

"Мед тобасы фашістскій бандітјас, мыж көвмас-кі сувті социалістіческій рода-насісі форјом вылбом—сувтам ставди, кызі ёті, ог сетірік оқтабрскій завоеваніејас ын ды-чір"—шубны колхознікјас да сені-жб шүсны чукортны сом выл вынірафлот строітім вылб.

Собрание вылын чукортісны 29 шафт. Пуктісны: Габов 10 шафт, Малцев С. М 1 ш., Малцев С. С. 7 шафт, Фадеев 1 ш. да мукод.

Гом чукортім мунб веңд.

ОШКОНЫ ВОЙВЫСА да ЛЕҢІНГРАДСКОЙ ОБЛАСТЬІСЛЫГ ОРДЫГИОМ

Војвыв крајлыс Ленінградской област-код веңледом кузга ордјысны петоміс об-судітім борын "1 мај" колхозса колхоз-нікјас Мішка Іванса экономіјын ошкёны ордјысоміс да ыстони содтід ужвын веңледан уж вылбом 3 мортос, медым сро-кыс вең өштідны веңледан ужјас.

Январ 10-д лун кежлө "1 мај" кол-хозлөн пірідома—41 процент да кыскі-ма 33 процент.

Отв. редактор—ГОРЧАКОВ Ф. Г.

Обл. № 416 "Печераса веңледом" газет.
редакцијалон тізографія Біраж 568 экземпляр